

RAZLIKE IZMEĐU PUŠAČA I NEPUŠAČA NA DIMENZIJAMA LIČNOSTI MODELA HEXACO

Petra Marić, Ivana Strizović

Filozofski fakultet, Novi Sad

Cilj prikazanog istraživanja odnosio se na ispitivanje razlika na dimenzijama ličnosti HEXACO modela između pušača i nepušača. Na osnovu rezultata prethodnih istraživanja, osnovne pretpostavke ovog istraživanja bile su da će postojati statistički značajne razlike između pušača i nepušača, na skalama Poštenja/ Skromnosti, Ekstraverzije i Otvorenosti prema iskustvu, ovog modela. Očekivano je da će pušači ostvariti niže skorove od nepušača na skali Poštenje/ Skromnost, a više skorove na skalama Ekstraverzije i Otvorenosti prema iskustvu. U istraživanju je učestvovao 421 ispitanik, pri čemu je 121 ispitanik bio muškog pola. Ispitanici su imali između 18 i 44 godina ($M = 21.15$, $st.dev = 2.51$). Od ukupnog uzorka, 291 (68.6 %) ispitanik izjasnio se kao nepušač. U istraživanju je korišćen instrument HEXACO-PI-R od 100 ajtema, koji se sastoji od 6 skala: Emocionalnosti, Poštenja, Ekstraverzije, Saradljivosti, Savesnosti i Otvorenosti prema iskustvu. Osim navedenih skala, inventar sadrži i dodatnu skalu Altruizma. Razlike na dimenzijama ličnosti HEXACO modela između pušača i nepušača ispitivane su multivarijantnom analizom varijanse. Rezultati su pokazali postojanje statistički značajnih razlika na dimenzijama ličnosti ovog modela, između pušača i nepušača, na osnovu vrednosti Wilks-ove lambde koja iznosi .95 ($F(7, 402) = 3.01$, $p = .00$). Statistički značajne razlike postojale su na skalama Ekstraverzije i Otvorenosti prema iskustvu, pri čemu su pušači ostvarivali više skorove na ovim dimenzijama. Dobijeni rezultati su u skladu sa ranijim istraživanjima.

Ključne reči: pušenje, HEXACO- PI- R, multivarijantna analiza varijanse

RELACIJE DIMENZIJA LIČNOSTI GREJOVE REFORMULISANE TEORIJE OSETLJIVOSTI NA POTKREPLJENJE I MODELA BIOSOCIJALNOG UČENJA

Jelena Barna, Biljana Trifunović, Una Vitasović, Marija Vuksanović

Filozofski fakultet Novi Sad

Kritike Ajzenkove teorije ličnosti rezultuju teorijama u oblasti psihologije ličnosti, među kojima je i Teorija osetljivosti na potkrepljenje (Grej) i Model biosocijalnog učenja (Klonindžer). Postoji izvestan stepen preklapanja između dimenzija ove dve teorije, s obzirom na to da je prvobitno konstruisan Model biosocijalnog učenja obuhvata tri dimenzije koje su slične dimenzijama Grejovog modela: Traženje novina (slična dimenziji koja govori o impulsivnosti), Izbegavanje povreda (ekvivalent dimenziji koja govori o anksioznosti) i Zavisnost od nagrade. Cilj sprovedenog istraživanja je utvrđivanje relacija dimenzija ličnosti Reformulisane teorije osetljivosti na potkrepljenje

i Modela biosocijalnog učenja kroz ispitivanje zajedničke faktorske strukture koju čine supskale upitnika koji se koriste kao upitničke operacionalizacije ova dva modela. Uzorak je činilo 408 ispitanika, pri čemu je 286 bilo ženskog pola. Prosečna starost u uzorku iznosi 33.67 god (SD = 10.36). Korišćen je Upitnik osetljivosti na potkrepljenje, kao i IPIP multidimenzionalni upitnik ličnosti. Rezultati zajedničke komponentne analize supskala navedenih instrumenata upućuju na četvorofaktorsko rešenje, pri čemu ova tri faktora objašnjavaju ukupno 75.06% varijanse osnovnog skupa korišćenih varijabli. Prvi faktor, koji u objašnjenju ukupne varijanse učestvuje sa 34.07% ukupne varijanse obuhvata supskale korišćenih upitnika nazvan je Negativna emocionalnost. Zainteresovanost za sopstveni self i druge ljude jeste naziv drugog izolovanog faktora koji objašnjava 18.92% varijanse osnovnog skupa varijabli, dok treći faktor, imenovan kao Ambivalentan odnos prema ciljevima obuhvata 13.55% varijanse. Poslednji, četvrti faktor nosi naziv Ambicioznost i postignuće, pri čemu objašnjava 8.5% varijanse osnovnog skupa varijabli. Nakon analize dobijenih rezultata moguće je doneti zaključak o nepostojanju potpuno identičnog zajedničkog prostora upitnika UOP i IPIP skala kojima je upitnički operacionalizovan Model biosocijalnog učenja kakav je bio očekivan na osnovu ranije sprovedenih istraživanja koja su se bavila ovom tematikom. U samom radu su prodiskutovani mogući faktori koji su uticali na dobijene rezultate, kao i implikacije samih rezultata.

Ključne reči: BIS, BAS, Klonindžer, IPIP

**RELACIJE DIMENZIJA LIČNOSTI TELEGENOVOG MODELA
OPERACIONALIZOVANIH U OKVIRU IPIP REPOZITORIJUMA I DIMENZIJA
LIČNOSTI REFORMULISANE TEORIJE OSETLJIVOSTI NA POTKREPLJENJE**

Biljana Trifunović, Jelena Barna, Aleksandra Angelovski, Jelena Vesić
Filozofski fakultet, Novi Sad

Ajzenk, začetnik psihobiološkog pristupa, je tvrdio da su osobine ličnosti međusobno povezane i da formiraju faktore višeg reda, u čijoj osnovi leže biološki supstrati, te je ovo usmerenje na otkrivanje bioloških determinanti ljudskog ponašanja inspirisalo veliki broj istraživača, između ostalih i Greja i Telegena da svoja istraživanja usmere i na ove komponente i da ih inkorporiraju u svoje teorije. Telegen je smatrao da njegove dimenzije višeg reda najviše nalikuju Grejovim dimenzijama, a nakon reformulacije Grejove teorije se može uočiti stav mnogih autora da je Telegenov upitnik za procenu tri dimenzije ličnosti jedini koji može da razlikuje neke nijanse u reformulisanim rešenjima. Telegenova Pozitivna emocionalnost odražava dispozicije prema pozitivnim emocijama i apetitivni pristup, te korespondira sa Grejovim Sistemom bihejvioralne aktivacije, dok Negativna emocionalnost odražava negativne emocije, reaktivnost na stres, emocionalnu labilnost, odbrambeno povlačenje, te korespondira sa originalnim Sistemom bihejvioralne inhibicije. Suzdržanost se odnosi na kontrolu impulsa osobe i može se dovesti u vezu sa Sistemom bihejvioralne inhibicije. U ovom radu su